Strategy/HKe 20.05.2021 BFRK/3/060/2021/DN30024785

Eduskunnan talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Asia: VNS 3/2021 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2022—2025

Business Finlandin lausunto

Tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kannusteita tarvitaan hyvinvointimme turvaamiseksi

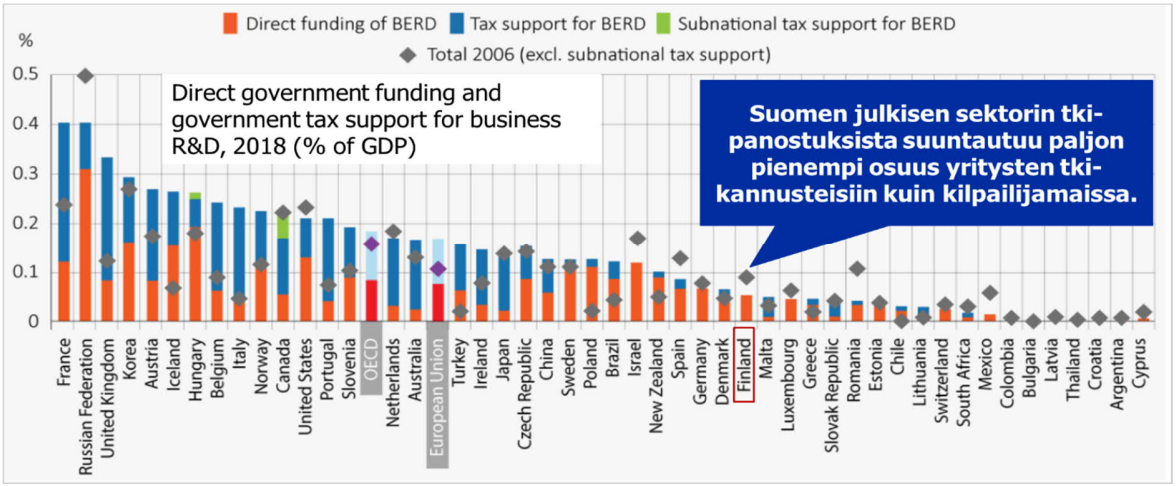
Innovaatiot ovat tutkitusti tärkein kestävän kasvun lähde. Esimerkiksi Aalto-yliopiston professorin Matti Pohjolan mukaan talous kasvaa ideoista eli tuotteista ja tuotantotavoista, koulutuksesta sekä kiinteästä pääomasta eli koneista, laitteista ja rakenteista. Suomessa vuoden 1860 jälkeen talouskasvusta kaksi kolmasosaa on syntynyt ideoista ja yksi kolmasosa koulutuksesta. Kiinteän pääoman osuus on ollut vähäinen. Jotta Suomen talous pysyy kestävällä pohjalla, on ensiarvoisen tärkeää luoda hyvä ympäristö tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnalle (tki) ja panostaa riittävästi julkista rahaa tki-toiminnan tukemiseen.

Innovaatiotoiminta tarvitsee julkista tukea kolmesta syystä: 1) innovaatiotoiminnan riskit ovat sellaiset, ettei riittävää yksityistä rahoitusta ole saatavilla, 2) on tarpeen varmistaa yhteiskunnan kannalta tärkeiden vaikutusten syntyminen – esimerkiksi uusien tärkeiden kyvykkyyksien kehittäminen ja ratkaisujen saaminen viheliäisiin ongelmiin, kuten ilmastonmuutokseen tai kansanterveysongelmiin ja 3) yksityiset toimijat eivät pysty investoimaan tarpeeksi laajan, luottamukseen perustuvan ja yhteisen tavoitetilan jakavan verkoston synnyttämiseen, jolla olisi suurin mahdollinen vaikutus kansantalouden kehittymiseen.

Julkinen tki-rahoitus synnyttää kokoaan suurempia hyötyjä. Tki-kannusteiden vaikutuksista on vuosikymmenten ajalta vahvat näytöt. Esimerkiksi viime vuonna julkaistu selvitys Tekesin rahoittamista hankkeista osoitti, että julkinen tki-rahoitus lisäsi yritysten tki-työntekijöiden määrää keskimäärin 16 prosenttia kuuden vuoden ajanjaksolla. Julkista tki-rahoitusta saaneiden yritysten tki-intensiteetti nousi keskimäärin noin 30 prosenttia tki-tuen saamista seuraavina vuosina. Yhden prosentin kasvu tki-tukieuroissa nosti otoksen yritysten tki-intensiteettiä noin 2,5 % ja vaikutuksen kesto oli vähintään 8 vuotta.

Juuri nyt Suomi tarvitsee vahvoja panostuksia innovaatioihin. COVID-kriisistä toivuttaessa yritysten on muuttuneessa tilanteessa kyettävä uudistamaan liiketoimintaansa. Tulevien riskien hallitsemiseksi tarvitaan myös yritysten ja talouden resilienssiä vahvistavaa tki-toimintaa. Esimerkiksi OECD on todennut tuoreessa raportissaan, että COVID-kriisin jälkihoidossa oleellista on panostaa lääketieteelliseen tki-toimintaan, joka auttaa nykyisen pandemian tukahduttamisessa ja tulevien pandemioiden ehkäisyssä.

Suomi tukee yritystensä rohkeaa uudistumista kilpailijoitaan vähemmän, ja olemme jääneet tki-kisassa takamatkalle. Viimeisen vuosikymmenen aikana yritysrajapinnassa tapahtuvan tki-toiminnan rahoitusta on leikattu merkittävästi, eikä se ole vieläkään palautunut reaalisesti 2010-luvun alun tasolle. Kansainvälisessä vertailussa Suomen julkiset kannusteet yritysten tki-toimintaan ovat huomattavan alhaiset (kuva 1). Suomi on leikkausten myötä menettänyt asemansa kansainvälisenä innovaatiotoiminnan edelläkävijänä, ja leikkaukset näkyvät myös tuottavuuskehityksen pysähtymisenä. Kehysriihen linjaukset Business Finlandin rahoitusvaltuuksien ja toimintamenon laskusuunnasta ovat erittäin huolestuttavia, eivätkä tue hallitusohjelman tavoitetta tki-toiminnan bkt-osuuden nostamisesta neljään prosenttiin. Leikkaukset yritysrajapinnassa tapahtuvasta tki-toiminnasta tuottavat kokoaan suuremman loven talouskasvuun.

Kuva 1: Yrityksille kohdistettujen julkisten tki-kannusteiden osuus BKT:stä. Lähde: OECD Science, Technology and Innovation Outlook 2021

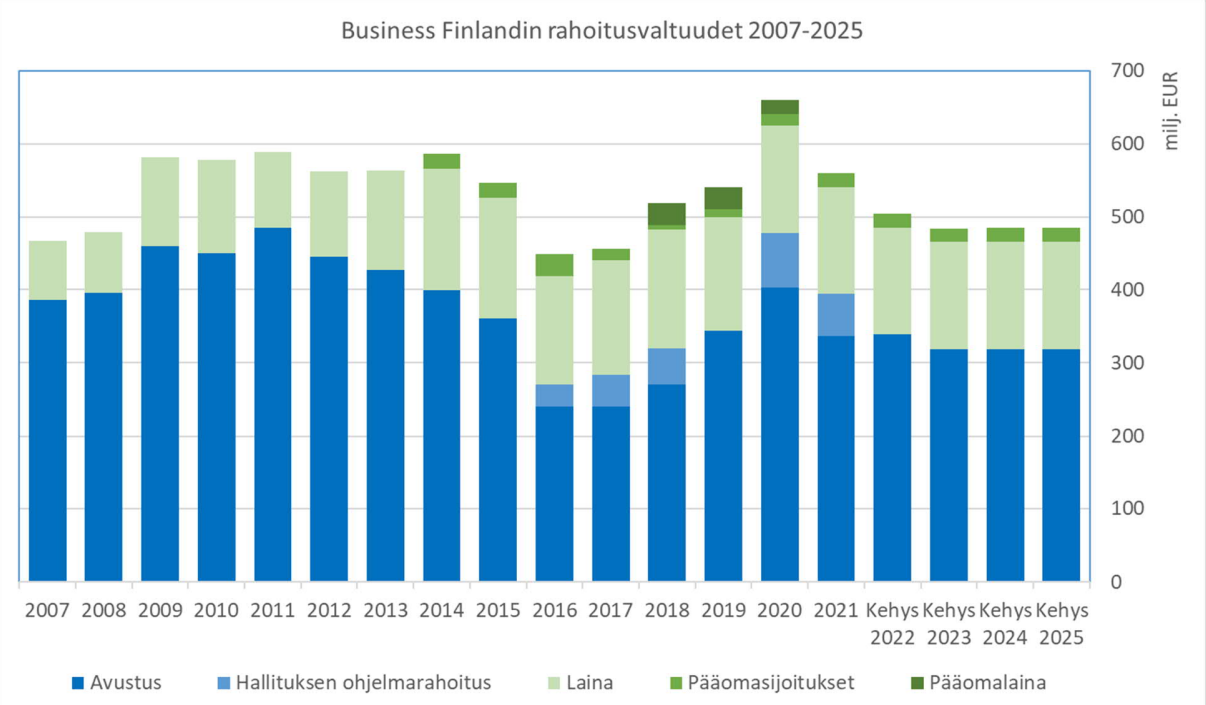
Business Finlandin tehtävänä on luoda Suomelle vaurautta ja hyvinvointia kiihdyttämällä yritysten kestävää kasvua

Autamme asiakasyrityksiämme kasvamaan ja menestymään globaalisti, kehittämään tulevaisuuden ratkaisuja sekä uudistamaan rohkeasti liiketoimintaansa. Edistämme yritysten ja tutkimusryhmien yhteistyötä, jotta uudet avaukset kehittyvät kansainvälisiksi liiketoimintaekosysteemiksi. Kehitämme Suomesta maailman vetovoimaisinta ja kilpailukykyisintä innovaatioympäristöä sekä houkuttelevinta investointi- ja matkailukohdetta. Teetämme säännöllisesti toimintamme vaikuttavuutta koskevia arviointeja ulkopuolisilla asiantuntijoilla ja julkaisemme vaikuttavuudestamme yhteenvedon vuosittain.

Organisaatiossamme työskentelee 680 asiantuntijaa 42 toimipisteessä maailmalla ja 16 toimipaikassa Suomessa. Business Finland on julkinen toimija ja osa Team Finland verkostoa. www.businessfinland.fi

Business Finlandin resurssit ovat supistumassa kehyskaudella 2022-2025

Business Finlandin kautta kohdennetaan rahoitusta useilta eri momenteilta. Yksinomaan Business Finlandin käyttöön osoitettujen momenttien lisäksi tärkeän rahoituskanavan muodostaa erityisesti hallituksen tulevaisuusinvestointiohjelmasta Business Finlandin käyttöön osoitettu rahoitus. Asiakkaiden kannalta rahoituksen saatavuuden määrittelee eri momenteilta Business Finlandin päätöksillä kohdennettavan rahoituksen kokonaismäärä. Kuluvan vuoden tilanteeseen verrattuna Business Finlandin asiakkaille kanavoituva rahoitus on kehyskauden aikana laskemassa yli 75 milj. euroa. Kun otetaan huomioon tälle vuodelle tapahtunut resurssileikkaus, niin vuoteen 2020 verrattuna pudotus on kehyslukujen perusteella yli 175 milj. euroa. Business Finlandin (ja sen edeltäjän, Tekesin) rahoitusvaltuuksien kehitys valtion talousarvioissa kokonaisuutena on esitetty kuvassa 2.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Toimintamenot	87 200	97 474	102 280	101 504	97 243	96 559	95 559	95 559
Avustukset	320 315	344 365	478 566	394 583	338 538	318 038	318 127	318 127
Lainat	162 623	155 123	146 823	146 823	146 823	146 823	146 823	146 823
Pääomalainat	30 000	30 000	20000	0	0	0	0	0
Pääomasijoitukset	6 000	10 800	14 900	19 100	19 400	20 000	20 000	20 000
YHTEENSÄ	606 138	637 762	762 569	662 010	602 004	581 420	580 509	580 509

Kuva 2: Business Finlandin resurssien kehitys kokonaisuutena 2018-2025. Lähteet: Valtion talousarviot 2018-2021 sekä JTS 2022-2025.

Business Finlandin rahoitukseen liittyvien keskimääräisten tulosodotusten perusteella 175 milj. euron leikkaus rahoitukseen johtaa siihen, että rahoittamatta jäävät hankkeet, joilla tavoiteltaisiin yli 5 mrd. euron vientivetoista liiketoimintaa ja noin 14 000 korkean arvonlisän työpaikan syntymistä tai turvaamista.

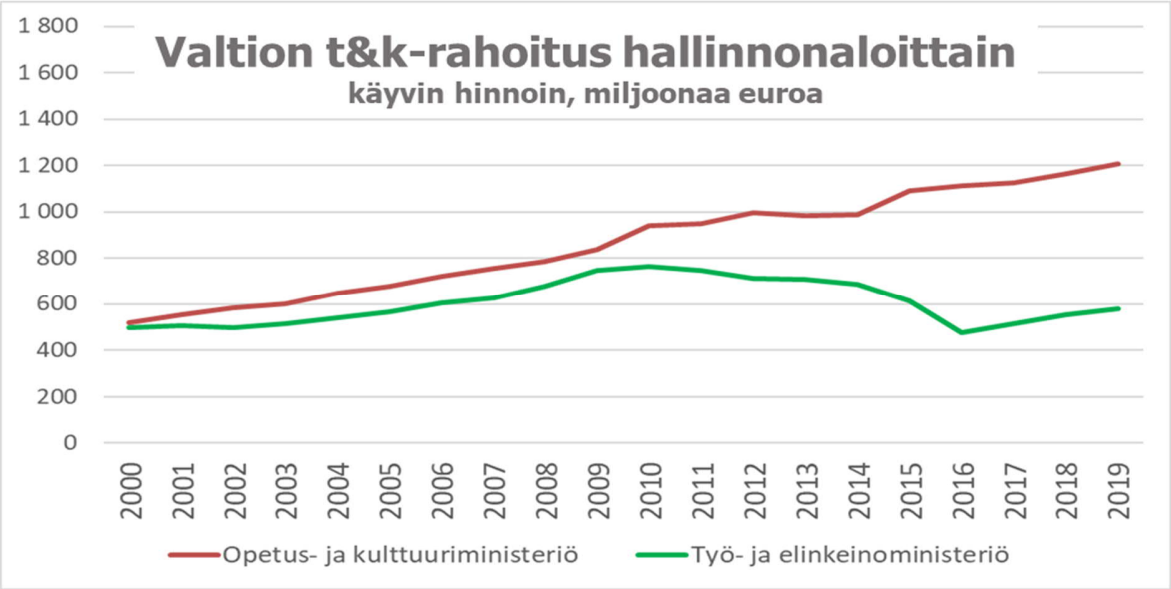
Business Finlandin oman toiminnan rahoituksen osalta leikkaus verrattuna vuoteen 2020 on kehyskauden aikana yli 5,7 milj. euroa. Lisäksi hallituksen aiempien päätösten mukaisesti kehyskaudella muista toiminnoista siirretään 4,0 milj. euroa kansainvälisen kasvun ohjelman toimeenpanoon erityisesti kansainvälisessä verkostossa Suomen ulkopuolella. Yhdessä nämä muutokset aiheuttavat Business Finlandin kotimaiseen palvelutuotantoon erittäin merkittävän tehostamis- ja karsimistarpeen. Näin merkittävä karsiminen vaarantaa kykymme palvella suomalaisia yrityksiä. Business Finlandin toimintamenorahoituksen kehitys on esitetty yhdessä valtuuslukujen kanssa kuvassa 2.

Hallituksen tavoite Suomen tki-panostusten nostamisesta 4 prosenttiin BKT:stä on tärkeä. Tavoitteen saavuttaminen näyttää julkisen talouden suunnitelman valossa kuitenkin toistaiseksi epärealistiselta.

BKT:n kasvusta tehtyjen ennusteiden valossa näyttää siltä, että tki-panostusten Suomessa tulisi hallitusohjelman asettamassa tavoitetilassa nousta vuoteen 2030 mennessä noin 13,8 mrd. euroon (toteutuma vuonna 2019 oli 6,72 mrd. euroa). Korona-epidemia haastaa esitetyt kasvuennusteet, mutta samalla se vain korostaa uudistumiseen kohdistuvien investointien merkitystä tulevan hyvinvoinnin perustana.

Julkisen talouden realiteetit huomioon ottaen pääosan tki-panostusten kasvusta täytyy tulla yksityiseltä sektorilta. Tavoitetilan saavuttamiseksi julkisen sektorin oma menolisäys tulisi suunnata erityisesti sellaisiin toimintamuotoihin, joilla on lisäävä vaikutus myös yksityisen sektorin tki-panostuksiin. Business Finlandin rahoituksen osalta tuosta vipuvaikutuksista on useiden tutkimusten muodostama näyttö (ks. https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/tietoa-meista/tulokset-ja-vaikutukset). Erinomainen osoitus Business Finlandin toimien vaikutuksesta yksityisen sektorin tki-investointeihin on esimerkiksi viime vuonna toteutettu *haastekilpailu veturiyrityksille*. Yhtä julkista kannuste-euroa kohti yritykset olivat valmiita yhteensä lähes viiden euron lisäyksiin omissa tki-menoissaan.

Hyvä vertailukohta julkisen sektorin panostuksille löytyy vuosituhannen vaihteesta. Silloin Suomea pidettiin kansainvälisesti esimerkillisenä tki-maana, joka oli sitoutunut huolehtimaan pitkäjänteisesti kansalaistensa hyvinvoinnista panostamalla vahvasti osaamiseen ja elinkeinojen uudistumiseen. Tällä vuosituhannella Suomen julkisten tki-panostusten painopiste on siirtynyt vahvasti tutkijavetoiseen suuntaan (kuva 3). Samalla korkeatasoisen tutkimuksen hyödyntämispolku kotimaisten yritysten rohkean kehitystyön kautta on päässyt rapautumaan.

Kuva 3: Valtion tki-rahoitus OKM:n ja ja TEM:n hallinnonalojen kautta. Lähde: Tilastokeskus.

Jotta Business Finlandilla olisi vuoden 2030 tavoitetilassa vastaava rooli yritysvetoisen tki-toiminnan rahoittajana kuin Tekesillä oli 2000-luvun alussa, Business Finlandin myöntövaltuuksiin tulisi tehdä yli 80 milj. euron vuosittaiset tasokorotukset koko suunnittelujakson ajan. Luonnollisesti lisääntyvä työmäärä tulisi samalla ottaa huomioon myös toimintamenojen mitoituksessa. Business Finlandin pienenevä resurssikehys on ilmiselvästi ristiriidassa tavoitetilan kanssa.

Tuleva päätös EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) rahoituksen käytöstä sekä parlamentaarisen valmisteluryhmän työ tki-menojen pitkäjänteisen kehityksen turvaamiseksi ratkaisevat tki-toiminnan aseman tulevan hyvinvointimme perustana

Suomi on tekemässä ehdotusta EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) rahoituksen käytöstä Suomessa. Myös hallituksen tulevaisuusinvestointiohjelman mahdolliset päätökset vuodelle 2022 ovat Business Finlandin kannalta vielä täsmentymättä. Tulevat päätökset sisältävät luultavasti merkittävän ja tärkeän lisäyksen Business Finlandin kautta kohdennettaviin kannusteisiin, mutta kansallisen tavoitteen mukaiselle kasvu-uralle tämä määräaikainen lisärahoitus ei Business Finlandin resursseja vie. Erityisen tärkeään rooliin nouseekin parlamentaarinen työryhmä, jonka hallitus on päättänyt perustaa selvittämään niitä keinoja, joilla sitoudutaan tki-tavoitteen saavuttamiseksi vaadittavaan julkisen sektorin tki-rahoituksen kasvuun vuosikymmenen loppuun asti. Kansallinen tavoite Suomen tki-panostusten nostamisesta 4 prosenttiin BKT:stä edellyttää ennustettavaa aitoa lisäystä tutkimus- ja innovaatiotoiminnan julkiseen rahoitukseen.